

zi geografskih društev Slovenije podelil **srebrni častni znak svobode Republike Slovenije**. Ukaz je bil objavljen 13. 3. 1998 v Uradnem listu Republike Slovenije številka 20.

Svečana podelitev je potekala 17. 4. 1998. Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je srebrni častni znak svobode Republike Slovenije podelil dr. Metki Špes, ki ga je v imenu Zveze geografskih društev Slovenije prejela kot njena predsednica.

KNJIGA SLOVENIJA – POKRAJINE IN LJUDJE Drago Perko

Ob izidu z veseljem predstavljam knjigo Slovenija – pokrajina in ljudje, saj je rezultat večletnega dela številnih geografov in drugih strokovnjakov ter sklepno dejanje najboljše slovenskega skupnega geografskega projekta v zgodovini.

Prvo regionalno geografsko monografijo Slovenije je pred več kot pol stoletja zasnoval največji slovenski geograf Anton Melik (1890–1966). Izšla je v petih knjigah. V prvi knjigi, splošni geografiji Slovenije, ki je nastajala že pred 2. svetovno vojno, je predstavil površje, kamnine, vode, podnebje, prst, rastje, prebivalstvo, naselja in gospodarstvo Slovenije. Preostale štiri, ki so izhajale vzporedno z oblikovanjem slovenske državnosti po 2. svetovni vojni, so regionalne geografske monografije Slovenije, torej predstavitev posameznih slovenskih pokrajin. Prvo od regionalnih knjig je namenil alpskemu svetu, drugo posavski Sloveniji, tretjo Štajerski, Koroški in Prekmurju, četrto pa primorskemu svetu. Knjige so bile za tisti čas izjemno bogato opremljene, predvsem z zemljevidi, odlikuje pa jih tudi tekoč in dovolj poljuden, čeprav povsem strokoven jezik.

Prve priprave na izdajo regionalne geografske monografije Slovenije segajo v osemdeseta leta, posebej pa je delo steklo šele na začetku devetdesetih let. Geografski inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je namreč leta 1992 na razpis raziskovalnih projektov Ministrstva za znanost in tehnologijo prijavil projekt Dokončanje regionalne geografske monografije Slovenije, ki ga je Ministrstvo za znanost in tehnologijo uvrstilo med temeljne raziskovalne projekte in ga denarno podpiralo v letih 1993, 1994 in 1995.

Zaradi boljše organizacije dela je bil projekt razdeljen na štiri podprojekte, ki so jih prevzele štiri slo-

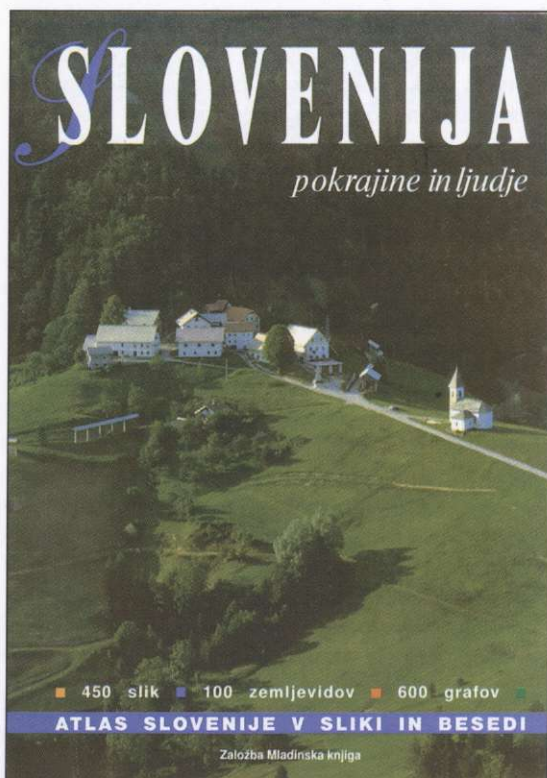
venske geografske inštitucije. Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani je pod vodstvom dr. Mirka Paka prevzel podprojekt Regionalna geografska monografija severozahodne Slovenije, Oddelek za geografijo Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru pod vodstvom dr. Vlada Drozga podprojekt Regionalna geografska monografija severovzhodne Slovenije, Inštitut za geografijo pa pod vodstvom Draga Kladnika podprojekt Regionalna geografska monografija jugozahodne Slovenije. Vodilni ustanovi celotnega projekta, Geografskemu inštitutu AM ZRC SAZU, sta ostala podprojekt Regionalna geografska monografija jugovzhodne Slovenije, ki ga je vodil Milan Natek, in usklajevanje med podprojekti.

Dr. Drago Perko, vodja celotnega projekta, sem na začetku leta 1996 zbral gradivo podprojektov vseh štirih sodelujočih inštitucij in pripravil devet obsežnih elaboboratorov, ki naj bi kot Regionalna geografska monografija Slovenije izšli v štirih knjigah. Denarna sredstva pa so, žal, omogočala izdajo celotne monografije le v eni, čeprav obsežni knjigi z delovnim naslovom Pokrajine v Sloveniji. Zato so morali avtorji svoja besedila v drugi polovici leta 1996 ustrezno skrajšati, zgotiniti in poenotiti. Velika večina avtorjev je besedila prilagodila zahtevam založbe, za opise nekaterih pokrajin pa je bilo treba najti nove avtorje.

Na začetku leta 1997 so bila na voljo že vsa prirejena besedila, do konca tega leta pa je Geografski inštitut AM ZRC SAZU izdelal zemljevide in grafe ter med več tisoč fotografijami izbral najboljše.

Knjigo, ki jo je izdala Založba Mladinska knjiga, je pripravljalo 32 piscev besedil, 6 kartografov, 40 fotografov in 34 drugih sodelavcev. Ima 736 strani barvnega tiska, 53 opisov pokrajin, 53 opisov pokrajinskih zanimivosti, 453 barvnih fotografij, 2 črno-beli fotografiji, 2 zemljevida v merilu 1 : 28.800, 2 zemljevida v merilu 1 : 50.000, 49 zemljevidov v merilu 1 : 300.000, 2 zemljevida v merilu 1 : 750.000, 5 zemljevidov v merilu 1 : 1.500.000, 58 zemljevidov v manjšem merilu in 426 grafov.

Na začetku knjige so kratka uvodna poglavja (O Sloveniji, pokrajinah in ljudeh, Geografija, regija in regionalizacija, Zgodovinske dežele Slovenije, Zgodovina regionalizacij Slovenije in Nova regionalizacija Slovenije), ki povedo, kako brati knjigo, predstavijo geografijo, obrazložijo nekatere geografske izraze, kar olajša razumevanje besedila v knji-

klji, Julijskih Alp o Triglavskem ledeniku, Notranjskega podolja o Cerknškem jezeru.

Vsaka pokrajina je predstavljena tudi na tematskem zemljevidu v merilu 1 : 300.000. Legenda za te zemljevide je v uvodnem poglavju. Vsi zemljevidi so v istem merilu, zato so pokrajine med seboj primerljive.

Na teh zemljevidih so vrisani najpomembnejši vrhovi, kraške jame, slapovi, gradovi in podobno, vsa naselja z več kot 200 prebivalci ob zadnjem popisu leta 1991, magistralne in regionalne ceste z mejnimi prehodi, železnice, reke, potoki in jezera. Meje pokrajin so predstavljene s tanjšo črto, državna meja pa z debelejšo.

Osnova vseh zemljevidov je izris površja s pomočjo podatkov stometerskega digitalnega modela reliefa Geodetske uprave Republike Slovenije. Višinski pasovi so prikazani z barvno lestvico, nakloni površja in lega površja glede na strani neba pa z različno močnimi sivimi odtenci, kar daje zemljevidu navidezno trirazsežnost.

Med besedilom so razporejene barvne fotografije, približno 8 do 10 pri vsaki pokrajini. Prva fotografija je pri vsakem opisu pokrajinska in želi prikazati čim večji del celotne pokrajine, zato med njo prevladujejo zračni posnetki z letala, zmaja, balona ali višinskih točk. Preostale fotografije so prilagojene značilnostim in posebnostim vsake pokrajine. Fotografije so zelo zgovorne, zato so opremljene le s kratkimi podnapisi.

Opis vsake pokrajine dopolnjuje tudi 9 grafov: višinska pasovitost pokrajine z deleži površin posameznih stometerskih višinskih pasov, naklonska sestava pokrajine z deležem površin po naklonskih razredih, kamninska sestava, hidrogram značilne reke pokrajine s prikazom pretoka vode po mesecih, klimogram značilne meteorološke postaje s količino padavin in temperaturami po mesecih, rastlinska sestava, rast števila prebivalcev, ki prikazuje spreminjanje števila prebivalcev med popisoma leta 1869 in leta 1991, starostna piramida prebivalstva, ki prikazuje delež prebivalstva po spolu in starosti, in raba tal, ki prikazuje delež njiv, vinogradov, sadovnjakov, travnikov, pašnikov in gozda.

Knjiga je primer regionalne geografske monografije, temeljne geografske knjige vsake države. Po Melikovih knjigah Slovenci nismo dobili nobene podobne predstavitve Slovenije, tako da je knjiga Slovenija – pokrajine in ljudje šele druga monografska regionalnogeografska predstavitev Slovenije in prva po osamosvojitvi.

gi, opišejo nekdanje regionalizacije Slovenije in predstavijo najnovejšo regionalizacijo Slovenije, na kateri temeljijo opisi pokrajin, ter nas tako uvedejo v obsežen osrednji del knjige, kjer so predstavljene vse pokrajine. Na koncu so še različna kazala, ki olajšajo iskanje po knjigi.

Slovenske pokrajine so predstavljene po novi regionalizaciji Slovenije, ki je predstavljena v tej številki Geografskega obzornika.

Vse pokrajine (makroregije in mezoregije) so opisane na enoten in sistematičen način. Na prvi strani vsakega opisa je na začetku zemljevid reliefa Slovenije, na katerem je poudarjeno narisana lega pokrajine, v drugem delu pa »osebna izkaznica« pokrajine z osnovnimi podatki.

Opis pokrajine sestavljajo poleg uvod še štiri poglavja. Že sami naslovi poglavij (Kamnine, površje in vode, Podnebje, prst in rastje, Prebivalstvo in naselja, Gospodarstvo) govorijo o njihovi vsebini.

Na koncu predstavitve pokrajine je še kratek sestavek o zanimivosti ali posebnosti pokrajine. Na primer: opis Slovenskih goric sklence sestavek o klopotcu, alpskega sveta o kozolcu, panonskega sveta o štor-